

Gyakorlati képzési útmutató
az Apor Vilmos Katolikus Főiskola
tanító alapszakos, nappali és levelező tagozatos
hallgatói részére

Részletesen: az Egyéni iskolai gyakorlat 1-2-3. és az
Összefüggő szakmai gyakorlat feladatai

Összeállította: Megyeriné dr. Runyó Anna

Frissítette: Dr. Baksa Brigitta

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	3
A gyakorlati képzés óra és vizsgaterve a 2017/18. tanévben hallgatói jogviszonyt létesítő nappali tagozatos hallgatók számára	4
A gyakorlati képzés óra és vizsgaterve a 2017/18. tanévben hallgatói jogviszonyt létesítő levelező tagozatos hallgatók számára.....	5
A gyakorlati képzés szakmai gyakorlatainak megfeleltetése a 2014/15. és 2015/16. tanévben hallgatói jogviszonyt létesítő nappali tagozatos hallgatók számára.....	6
A gyakorlati képzés szakmai gyakorlatainak megfeleltetése a 2014/15. és 2015/16. tanévben hallgatói jogviszonyt létesítő levelező tagozatos hallgatók számára	7
A gyakorlati képzés szakmai gyakorlatainak megfeleltetése a 2013/14. tanévben hallgatói jogviszonyt létesítő nappali tagozatos hallgatók számára.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
A gyakorlati képzés szakmai gyakorlatainak megfeleltetése a 2013/14. tanévben hallgatói jogviszonyt létesítő levelező tagozatos hallgatók számára	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
A gyakorlati képzésben részt vevő iskolák	8
A szakmai gyakorlati képzés felépítése (féléves bontásban)	11
A gyakorlati képzés formái a tavaszi félévben.....	12
Az Egyéni iskolai gyakorlatok	12
Egyéni iskolai gyakorlat 1.	13
Egyéni iskolai gyakorlat 2.	16
Egyéni iskolai gyakorlat 3.	24
Összefüggő szakmai gyakorlat	31
Mellékletek.....	33
1. melléklet	33
2. melléklet	35
3. melléklet	36
4. melléklet	38
5. Melléklet.....	40
Felhasznált irodalom:	42

Bevezetés

Kedves Hallgató!

A tanító pedagógusi pályához szükséges ismeretek és képességek kialakításában az iskolai gyakorlatok szerepe legalább olyan jelentős, mint az elméleti tudás elsajátítása. Ez az útmutató az Apor Vilmos Katolikus Főiskola tanító szakos hallgatóinak a szakmai gyakorlatokról nyújt tájékoztatást. Jelen dokumentum tartalmazza azt a tematikát és szempontrendszert, amely szerint végezni fogja gyakorlati munkáját.

Átfogó tájékoztatást kap az Egyéni iskolai gyakorlat 1-3, valamint az Összefüggő szakmai gyakorlat céljairól, feladatairól, teljesítési feltételeiről.

A gyakorlati munkáját mentorpedagógusok¹ fogják négy éven keresztül irányítani és segíteni, így a gyakorlatok során a sikeres együttműködés alapvető feltétele a mentorpedagógus és a hallgató közötti megfelelő párbeszéd.

Célunk, hogy a folyamatos gyakorlati tevékenységek szakszerű írásos rögzítése segítségével egyre nagyobb szakmai tapasztalatra, rálátásra, a problémák rugalmas kezelésére, valamint hatékony és eredményes megvalósítási módokra tegyenek szert hallgatóink, melyek segítségükre lesznek pedagógusi pályájuk során.

Szakmai gyakorlattal kapcsolatos kérdéseikkel elsősorban Kovács Kittinél a kovacs.kitti@avkf.hu címen érdeklődhetnek, vagy Dr. Baksa Brigitta szakfelelősnél a baksa.brigitta@avkf.hu címen.

Eredményes és örömteli gyakorlatot kívánunk:

Megyeriné dr. Runyó Anna
főiskolai tanár, tudományos rektorhelyettes
megyerine.anna@avkf.hu

Dr. Baksa Brigitta
főiskolai tanár, tanító szakfelelős

2019. január 15.

¹ Mentor-pedagógus (mentortanár, mentortanító, mentor-óvodapedagógus): a külső pedagógiai gyakorlat során a pedagógusjelölt egyéni gyakorlati munkáját segítő, irányító és értékelő, e feladatra a főiskola által felkészített és felkért pedagógus. (AVKF TVSZ, 2016)

**A gyakorlati képzés óra és vizsgaterve a 2018/19. tanévben
 hallgatói jogviszonyt létesítő nappali tagozatos hallgatók számára**

Évf.	Félév	Tárgykód	Tantárgy	Óra gy/ félév	Óra össz.	Kre dit	Félév zárása
I.	2	BTA2G001N	Egyéni iskolai gyakorlat 1.	40	40	3	gyj
II.	3	BTA1G001N	Csoport előtti tanítási gyakorlat 1. Magyar nyelv és irodalom, matematika	40	40	3	gyj
II.	4	BTA2G002N	Egyéni iskolai gyakorlat 2.	80	80	6	gyj
III.	5	BTA1G002N	Csoport előtti tanítási gyakorlat 2. Környezetismeret, testnevelés és sport, magyar és VMT	60	60	4	gyj
III.	6	BTA2G003N	Egyéni iskolai gyakorlat 3.	80	80	6	gyj
IV.	7	BTA1G003N	Csoport előtti tanítási gyakorlat 3. Rajz és vizuális kultúra, életvitel (technika), ének-zene, matematika és VMT	60	60	4	gyj
IV.	8	BTA2G004N	Összefüggő szakmai gyakorlat	120	120	12	gyj
IV.	8	BNTANI2037	Zárótanítás	3	3	3	v

A gyakorlati képzés óra és vizsgaterve a **2018/19.** tanévben hallgatói jogviszonyt létesítő **levelező tagozatos** hallgatók számára

Évf.	Félév	Tárgykód	Tantárgy	Óra gy/ félév	Óra össz.	Kre dit	Félév zárása
I.	2	BTA2G001L	Egyéni iskolai gyakorlat 1.	20	20	3	gyj
II.	4	BTA2G002L	Egyéni iskolai gyakorlat 2.	40	40	6	gyj
III.	6	BTA2G003L	Egyéni iskolai gyakorlat 3.	40	40	6	gyj
IV.	8	BTA2G004L	Összefüggő szakmai gyakorlat	60	60	12	gyj
II.	3	BTA1G001L	Csoport előtti tanítási gyakorlat 1. Magyar nyelv és irodalom, matematika	20	20	3	gyj
III.	5	BTA1G002L	Csoport előtti tanítási gyakorlat 2. Környezetismeret, testnevelés és sport, magyar és VMT	30	30	4	gyj
IV.	7	BTA1G003L	Csoport előtti tanítási gyakorlat 3. Rajz és vizuális kultúra, életvitel (technika), ének-zene, matematika és VMT	30	30	4	gyj
IV.	8	BLTANI2037	Zárótanítás	3	3	3	v

A gyakorlati képzés szakmai gyakorlatainak megfeleltetése a 2015/16. tanévben hallgatói jogviszonyt létesítő nappali tagozatos hallgatók számára

2014/15. és 2015/16. mintatanterv gyakorlati képzése - ezeket a tárgyakat kell felvenni a neptunban				2016/17. mintatanterv gyakorlati képzés megfelelője - ezeket a tárgyakat kell valójában teljesíteni, az itt megadott félévben			
Év	Félév	Kód	tárgy neve	Évf.	Félév	Kód	tárgy neve
I.	2	BNTANI2021	Egyéni komplex pedagógiai gyakorlat 1. (óvoda és 1-4. osztály)	I.	2	BTA2G001N	Egyéni iskolai gyakorlat 1.
II.	3	BNTANI1028	Egyéni komplex pedagógiai gyakorlat 2. (5-6. osztály és tanórán kívüli)				
II.	4	BNTANI2022	Egyéni nevelési gyakorlat 1.	II.	4	BTA2G002N	Egyéni iskolai gyakorlat 2.
III.	5	BNTANI1029	Egyéni nevelési gyakorlat 2.	III.	6	BTA2G003N	Egyéni iskolai gyakorlat 3.
IV.	7	BNTANI1030	Egyéni komplex külső iskolai gyakorlat 1.	IV.	8	BTA2G004N	Összefüggő szakmai gyakorlat
IV.	8	BNTANI2023	Egyéni komplex külső iskolai gyakorlat 2.				
II.	3	BNTANI1031	Csoport előtti bemutató 1. Magyar				beépül a TP-be, a tárgy tp idejében kell felvenni
II.	3	BNTANI1032	Csoport előtti bemutató 2. Matematika				
II.	3	BNTANI1033	Csoport előtti bemutató 3. Ének-zene				
II.	3	BNTANI1034	Csoport előtti bemutató 4. Testnevelés				
II.	4	BNTANI2024	Csoport előtti bemutató 5. Vizuális nevelés				
II.	4	BNTANI2025	Csoport előtti bemutató 6. Környezetismeret				
II.	4	BNTANI2026	Csoport előtti bemutató 7. Technika				
II.	4	BNTANI2027	Csoport előtti tanítási gyakorlat 1. Magyar irodalom, anyanyelv, olvasás	II.	3	BTA1G001N	Csoport előtti tanítási gyakorlat 1. Magyar nyelv és irodalom, matematika
III.	5	BNTANI1035	Csoport előtti tanítási gyakorlat 2. Természetismeret, matematika				Csoport előtti tanítási gyakorlat 2. Környezetismeret, testnevelés és sport, magyar és VMT
IV.	7	BNTANI1040	VMT/TNN/TCRN csoport előtti tanítási gyakorlat 1. (1-4. osztály)	III.	5	BTA1G002N	
III.	6	BNTANI2028	Csoport előtti tanítási gyakorlat 3. Testnevelés, Ének-zene				Csoport előtti tanítási gyakorlat 3. Rajz és vizuális kultúra, életvitel (technika), ének-zene, matematika és VMT
IV.	7	BNTANI1036	Csoport előtti tanítási gyakorlat 4. Vizuális nevelés, technika				
IV.	8	BNTANI2036	VMT/TNN/TCRN csoport előtti tanítási gyakorlat 2. (5-6. osztály)	IV.	7	BTA1G003N	
II.	4	BNTANI2029	VMT/TNN/TCRN csoport előtti bemutató 1. (angol nyelv)				beépül a TP-be, a tárgy tp idejében kell felvenni
III.	5	BNTANI1037	VMT/TNN/TCRN csoport előtti bemutató 2. (angol nyelv)				
III.	6	BNTANI2030	VMT/TNN/TCRN csoport előtti bemutató 3. (angol nyelv)				
III.	6	BNTANI2031	Matematika VMT csoport előtti bemutató				
III.	6	BNTANI2032	Ének-zene VMT csoport előtti bemutató				
III.	6	BNTANI2033	Vizuális nevelés VMT csoport előtti bemutató				
III.	6	BNTANI2034	Természetismeret VMT csoport előtti bemutató				
III.	6	BNTANI2035	Testnevelés VMT csoport előtti bemutató				
IV.	7	BNTANI1038	Magyar nyelv VMT csoport előtti bemutató				
IV.	7	BNTANI1039	Ember és társadalom VMT csoport előtti bemutató				
IV.	8	BNTANI2037	Zárótanítás	IV.	8	BNTANI2037	Zárótanítás

A gyakorlati képzés szakmai gyakorlatainak megfeleltetése a 2015/16. tanévben hallgatói jogviszonyt létesítő levelező tagozatos hallgatók számára

2014/15. és 2015/16. mintatanterv gyakorlati képzése - ezeket a tárgyakat kell felvenni a neptunban a 2016/17. mintatantervi párjának megfelelő félévben				2016/17. mintatanterv gyakorlati képzés megfelelője - ezeket a tárgyakat kell valójában teljesíteni, az itt megadott félévben			
Év	Félév	Kód	tárgy neve	Évf.	Félév	Kód	tárgy neve
I.	2	BLTANI2021	Egyéni komplex pedagógiai gyakorlat 1. (óvoda és 1-4. osztály)	I.	2	BTA2G001L	Egyéni iskolai gyakorlat 1.
II.	3	BLTANI1028	Egyéni komplex pedagógiai gyakorlat 2. (5-6. osztály és tanórán kívüli)				
II.	4	BLTANI2022	Egyéni nevelési gyakorlat 1.	II.	4	BTA2G002L	Egyéni iskolai gyakorlat 2.
III.	5	BLTANI1029	Egyéni nevelési gyakorlat 2.	III.	6	BTA2G003L	Egyéni iskolai gyakorlat 3.
IV.	7	BLTANI1030	Egyéni komplex külső iskolai gyakorlat 1.	IV.	8	BTA2G004L	Összefüggő szakmai gyakorlat
IV.	8	BLTANI2023	Egyéni komplex külső iskolai gyakorlat 2.				
II.	3	BLTANI1031	Csoport előtti bemutató 1. Magyar				beépül a TP-be, a tárgy tp idejében kell felvenni
II.	3	BLTANI1032	Csoport előtti bemutató 2. Matematika				
II.	3	BLTANI1033	Csoport előtti bemutató 3. Ének-zene				
II.	3	BLTANI1034	Csoport előtti bemutató 4. Testnevelés				
II.	4	BLTANI2024	Csoport előtti bemutató 5. Vizuális nevelés				
II.	4	BLTANI2025	Csoport előtti bemutató 6. Környezetismeret				
II.	4	BLTANI2026	Csoport előtti bemutató 7. Technika				
II.	4	BLTANI2027	Csoport előtti tanítási gyakorlat 1. Magyar irodalom, anyanyelv, olvasás	II.	3	BTA1G001L	Csoport előtti tanítási gyakorlat 1. Magyar nyelv és irodalom, matematika
III.	5	BITANI1035	Csoport előtti tanítási gyakorlat 2. Természetismeret, matematika	III.	5	BTA1G002L	Csoport előtti tanítási gyakorlat 2. Környezetismeret, testnevelés és sport, magyar és VMT
IV.	7	BLTANI1040	VMT/TNN/TCRN csoport előtti tanítási gyakorlat 1. (1-4. osztály)				
III.	6	BLTANI2028	Csoport előtti tanítási gyakorlat 3. Testnevelés, Ének-zene	IV.	7	BTA1G003L	Csoport előtti tanítási gyakorlat 3. Rajz és vizuális kultúra, életvitel (technika), ének-zene, matematika és VMT
IV.	7	BLTANI1036	Csoport előtti tanítási gyakorlat 4. Vizuális nevelés, technika				
IV.	8	BLTANI2036	VMT/TNN/TCRN csoport előtti tanítási gyakorlat 2. (5-6. osztály)				
II.	4	BLTANI2029	VMT/TNN/TCRN csoport előtti bemutató 1. (angol nyelv)				beépül a TP-be, a tárgy tp idejében kell felvenni
III.	5	BLTANI1037	VMT/TNN/TCRN csoport előtti bemutató 2. (angol nyelv)				
III.	6	BLTANI2030	VMT/TNN/TCRN csoport előtti bemutató 3. (angol nyelv)				
III.	6	BLTANI2031	Matematika VMT csoport előtti bemutató				
III.	6	BLTANI2032	Ének-zene VMT csoport előtti bemutató				
III.	6	BLTANI2033	Vizuális nevelés VMT csoport előtti bemutató				
III.	6	BLTANI2034	Természetismeret VMT csoport előtti bemutató				
III.	6	BLTANI2035	Testnevelés VMT csoport előtti bemutató				
IV.	7	BLTANI1038	Magyar nyelv VMT csoport előtti bemutató				
IV.	7	BLTANI1039	Ember és társadalom VMT csoport előtti bemutató				
IV.	8	BLTANI2037	Zárótanítás	IV.	8	BLTANI2037	Zárótanítás

A gyakorlati képzésben részt vevő iskolák

Jelenleg hallgatóink az alábbi iskolákban vesznek részt a főiskola által szervezett tanítási gyakorlatokon:

Váci iskolák:

Földvály Károly Általános Iskola

Cím: 2600 Vác, Nagymező u. 14.

Kapcsolattartó: Pallaginé Nagy Ágnes

E-mail: pallagiagi64@gmail.com

Telefon: 0630/5252-117

Karolina Katolikus Általános Iskola, Székesegyházi Kórusiskola és Alapfokú Művészeti Iskola

Cím: 2600 Vác, Konstantin tér 7.

Kapcsolattartó: Sisa Sándorné

E-mail: junoka61@gmail.com

Telefon: 0630/462-8678

Vác környéki iskolák:

Arany János Általános Iskola, Kosd

Cím: 2612 Kosd, Bocskai utca 1.

Kapcsolattartó: Markovics Katalin

E-mail: markokato66@gmail.com

Telefon: 0630/700-3939

Gödi Németh László Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola

Cím: 2132 Göd, Ifjúság köz 1-3.

Kapcsolattartó: Nyizsnyik Judit

E-mail: judit.nyizsnyik@gmail.com

Apor Vilmos Katolikus Főiskola
Tanító alapszak
nappali és levelező tagozat

Telefon: 0627/532-115

Huzella Tivadar Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola

Cím: 2131 Göd, Petőfi Sándor u. 48.

Kapcsolattartó: Szép Dóra

E-mail: szefdori79@gmail.com

Telefon: 0620/928-6359

Dunakeszi Fazekas Mihály Német Nyelvoktató Nemzetiségi Általános Iskola

Cím: 2120 Dunakeszi, Radnóti Miklós utca 29.

Kapcsolattartó: Vitkóczy Henrietta

E-mail: balatext@gmail.com

Telefon: 0620/975-5183

Budapesti iskolák:

Budapest VI. Kerület Bajza Utcai Általános Iskola

Cím: 1062 Budapest, Bajza u. 49-51.

Kapcsolattartó: Földiné Szűcs Krisztina

E-mail: fszkrisztina@gmail.com

Telefon: 061/302-7016

Budapest XX. Kerületi Hajós Alfréd Általános Iskola

Cím: 1203 Budapest, Lajtha László utca 5-7.

Kapcsolattartó: Máramarosiné Godó Ildikó

E-mail: lexildi@vipmail.hu

Telefon: 061/284-4863

Szent Gellért Katolikus Általános Iskola és Gimnázium

Cím: 1016 Budapest, Gellérthegy utca 7.

Kapcsolattartó: Király Gáborné Marika

E-mail: altalanos@sztg.info

Apor Vilmos Katolikus Főiskola
Tanító alapszak
nappali és levelező tagozat

Telefon: 061/375-6137

Vajda Péter Ének-zenei Általános és Sportiskola

Cím: 1089 Budapest, Vajda Péter utca 25-31.

Kapcsolattartó: Szabóné Szél Julianna (intézményvezető)

E-mail: szabone.szel.julianna@vajdaiskola.hu

Telefon: 061/333-4913

A szakmai gyakorlati² képzés felépítése (féléves bontásban)

1. félév: nincs szakmai gyakorlat

2. félév: Egyéni iskolai gyakorlat 1. gyakorlati jeggyel zárul

3. félév: Csoport előtti bemutató tanítás 1-4. Magyar nyelv és irodalom, Matematika, Ének-zene, Testnevelés és sport: beépül az elméleti tárgyak tantárgy-pedagógia óráiba.

Megszervezése az adott tárgy tantárgypedagógusának feladata.

Csoport előtti tanítási gyakorlat 1. Magyar nyelv és irodalom, matematika, gyakorlati jeggyel zárul

4. félév: Csoport előtti bemutató tanítás 5-7. Rajz és vizuális kultúra, Környezetismeret, Technika: beépül az elméleti tárgyak tantárgy-pedagógia óráiba. Megszervezése az adott tárgy tantárgypedagógusának feladata.

Egyéni iskolai gyakorlat 2. gyakorlati jeggyel zárul

5. félév: Csoport előtti tanítási gyakorlat 2. Környezetismeret, testnevelés és sport, magyar nyelv és irodalom, VMT, gyakorlati jeggyel zárul

6. félév: Egyéni iskolai gyakorlat 3. gyakorlati jeggyel zárul

7. félév: Csoport előtti tanítási gyakorlat 3. Rajz és vizuális kultúra, életvitel (technika), ének-zene, matematika és VMT, gyakorlati jeggyel zárul

8. félév: Összefüggő szakmai gyakorlat, gyakorlati jeggyel zárul

Záró tanítás

A **Csoport előtti tanítási gyakorlatok** az őszi félévben, az **Egyéni tanítási gyakorlatok** a tavaszi félévben kerülnek meghirdetésre.

A **Csoport előtti bemutató tanításokat** a tantárgy-pedagógiát oktató kollégák önállóan szervezik meg az adott félévben.

² A szakmai gyakorlat a pedagógusképzés egyik tanulmányi területe, iskolában, óvodában, bölcsődében vagy más oktatási-nevelési intézményben, szociális illetve egészségügyi intézményben végzett, rendszerezett, gyakorlati tapasztalatszerzés a nevelő-oktató munka megfigyelésével, irányított vagy önálló végzésével (AVKF TVSZ, 2016).

A gyakorlati képzés formái a tavaszi félévben

A gyakorlati képzés a 2016/17-es tanévtől az alábbi egységekben kerül megvalósításra:

Egyéni iskolai gyakorlatok (tavasszal)

Csoport előtti bemutató tanítás (tantárgy-pedagógia időpontjáról függően)

Csoport előtti tanítási gyakorlatok (ősszel)

Összefüggő szakmai gyakorlat (tavasszal)

Záró tanítás

Az Egyéni iskolai gyakorlatok

Az Egyéni iskolai gyakorlatok az Apor Vilmos Katolikus Főiskola tavaszi félévében meghirdetésre kerülő szakmai gyakorlatai.

Jelen fejezetben az első-, másod- és harmadéves tanító szakos hallgatók tájékozódhatnak az Egyéni iskolai gyakorlat 1. 2. és 3-hoz szükséges hospitálási, megfigyelési, továbbá az egyes gyakorlatokhoz kapcsolódó önálló hallgatói feladatokról.

A beadással kapcsolatos határidők mindig az aktuális félévben vannak feltöltve a honlapon:

<http://www.avkf.hu/szakmai-gyakorlatok>

Az egyéni iskolai gyakorlatok megjelenése a mintatantervben:

I. évfolyam (2. félév): Egyéni iskolai gyakorlat 1.

II. évfolyam (4. félév): Egyéni iskolai gyakorlat 2.

III. évfolyam (6. félév): Egyéni iskolai gyakorlat 3.

Egyéni iskolai gyakorlat 1.

A gyakorlat célja:

- az elméletben tanultak gyakorlatba történő átültetése
- a szakmai szemléletmód fejlesztése
- az óvoda-iskola átmenet és az ebből adódó nehézségek és megoldási lehetőségek megismerése,
- a hospitálások révén a megfigyelés³ fejlesztése.

Hospitálás: „az iskolai vagy egyéb pedagógiai gyakorlat azon része, amelynek során a hallgató csoportosan vagy egyénileg megfigyeli, elemzi és értékeli ... az általa látogatott tanórákat vagy óvodai, bölcsődei, illetve egyéb szociális intézményi tevékenységeket.”⁴

A gyakorlat helye:

- egy, a hallgató által önállóan választott óvoda „végzős” csoportja
- valamint egy általános iskola első osztálya.

A gyakorlat ideje:

- nappali és levelező tagozaton nyolc hét áll a hallgatók rendelkezésére, hogy tevékenységeiket elvégezzék.
- Az Egyéni iskolai gyakorlat 1. már a vizsgaidőszak január hónapjában is megkezdhető.
- Az Egyéni iskolai gyakorlat 1. időpontjait a hallgató önállóan, az órarendjével összhangban és a mentorpedagógussal történt előzetes egyeztetés alapján harmonizálja össze.

-

Feladatok az Egyéni iskolai gyakorlat 1. alatt:

1. feladat:

Beszélgetés egy választott óvodapedagógussal és egy, az iskola első osztályában tanító pedagógussal az óvoda-iskola átmenet kihívásairól, nehézségeiről, azok megoldási lehetőségeiről (ajánlott időtartama: kb. egy óra).

³ Bővebben ld. 16.o.

⁴ AVKF TVSZ, 2016

A beszélgetés és tanulságainak jegyzőkönyvben (típusait ld. lentebb) történő rögzítése. (A beszélgetést a pedagógus hozzájárulásával hangfelvételen is rögzítheti, s annak alapján utólagosan készíti el a jegyzőkönyvet.)

2. feladat:

Minimum 4 óra hospitálás egy végzős óvodai csoportban és minimum 4 óra hospitálás egy, a második félévüket megkezdő első osztályosoknál. A hospitálás naplóban történő rögzítése.

A hospitálási naplóról bővebben az 1. mellékletekben olvashat.

A két, minimum 4-4 óra hospitálásról és a két pedagógussal történő beszélgetésekről, valamint az ezekből levont tanulságokból, tapasztalatokról a hallgató egy *összefoglaló beszámolót* készít – elektronikus formában.

Az egyetlen dokumentumba szerkesztett napló feltöltése a Neptun Meet Street felületen az erre a célra kijelölt helyen, a honlapon feltüntetett határidőig lehetséges.

A beadással kapcsolatos határidők mindig az aktuális félévben vannak feltöltve a honlapon: <http://www.avkf.hu/szakmai-gyakorlatok>.

A megfigyelés:

Olyan „kutatási módszer, amelynek lényege a pedagógiai valóság feltárása érdekében végzett célszerű, tervszerű, rendszeres, objektív tényeken alapuló észlelés.” (Falus Iván et al, 2011. 137.o.)

A megfigyelés, mint pedagógiai kutatási módszer a 18. század végére vezethető vissza. Már ekkor voltak olyan naplójegyzetek, amelyek a gyermekek *kötetlen* megfigyelésének tapasztalatait rögzítették. Ezek a megfigyelések természetes környezetben zajlottak, hosszú ideig tartottak, nagy részletesség jellemezte őket. (Pl. első osztályosok kötetlen megfigyelése.)

A megfigyelések másik típusa a rendszeres, *strukturált* megfigyelés a századfordulón jelent meg. (Falus Iván et al, 2011)

Fogalmak:

Kötetlen megfigyelés: a megfigyelő személyének a megfigyelendő jelenségek kiválasztásában, értelmezésében, a megfigyelés módjában nagy szabadságot biztosító megfigyelési eljárás.

Strukturált megfigyelés: a megfigyelendő jelenségeket, a rögzítés, az értelmezés módját előíró megfigyelési eljárás. (Falus Iván et al, 2011. 137.o.) A strukturált megfigyelés módszerénél a vizsgált jelenségeket valamilyen szempontsor szerint írják le. Amennyiben a *strukturált*

megfigyelési technikát választjuk, össze kell állítanunk azon szempontoknak egyértelmű és teljes rendszerét, amely a megfigyelésünk központját alkotja.

(Szempont lehet például a tanító és a tanulók viszonyának vizsgálata, a tanító kérdéskultúrája, értékelési módszere, stb.)

Minták a kötetlen és strukturált megfigyelés jegyzőkönyvéhez a 2. mellékletben találhatók.

Megfigyelési technikák:

Naplók, feljegyzések

„A naplók, feljegyzések metodikailag kevésbé kötött rögzítési formák. A megfigyelő egy vagy több szempontból, rövidebb vagy hosszabb ideig figyeli egy gyermek vagy egy csoport tevékenységét, s a számára fontosnak, érdekesnek, lényegesnek mutakozó megfigyeléseit rögzíti.”

Teljes jegyzőkönyv

„A teljes jegyzőkönyvezés során a megfigyelő, illetve megfigyelők valamennyi verbális és nem verbális megnyilatkozást igyekeznek rögzíteni. Ennek érdekében gyorsírást, magnót vagy képmagnót is alkalmaznak. A teljes jegyzőkönyvet akkor célszerű készíteni, ha nem látható előre, hogy mely események lényegesek, magyarázó értékűek vizsgálatunk, értékelésünk szempontjából, ha a különböző események kölcsönhatását, összefüggését kívánjuk elemezni, vagy ha az adott folyamatot különböző szempontból akarjuk a későbbiekben vizsgálni.” (Falus Iván et al, 2011. 100-101.o.)

Szelektív jegyzőkönyv

„A szelektív jegyzőkönyv készítője tudatában van annak, hogy teljességre nem törekedhet, s tisztában van azzal is, hogy a pedagógiai folyamat mely elemei, aspektusa fontos a számára. Így szelektálással kiemeli a jelenségek egy körét, s ezen a körön belül minden eseményt rögzít, azaz szó szerint leírja az elhangzottakat, látottakat.” (Falus Iván et al, 2011. 102.o.)

Egyéni iskolai gyakorlat 2.

A gyakorlat célja:

- a választott intézmény megismerése, betekintés az oktatás-nevelés folyamatába
- hospitálás egy alsós osztályban (nappali képzésben résztvevő hallgatóknak legalább 8 óra, levelező tagozatos hallgatóknak legalább 4 óra, lehetőség szerint mindig előzze meg a tanítást).
- nappali képzésben résztvevő hallgatóknak legalább 8 óra, levelező tagozatos hallgatóknak legalább 4 óra tanítása, a hozzákapcsolódó óratervezetek elkészítése;
- nappali és levelező képzésben résztvevő hallgatóknak egyaránt minimum egy tanórán kívüli foglalkozás megszervezése és lebonyolítása egy-két órában;
- a tevékenységek megfelelő rögzítése és reflexióval történő ellátása.

A gyakorlat helye:

- egy, a hallgató által választott iskola bármely alsós osztálya.

A gyakorlat ideje:

- nappali és levelező tagozaton min. tizenegy hét áll a hallgatók rendelkezésére, hogy tevékenységeiket elvégezzék.
- Az Egyéni iskolai gyakorlat 2. már a vizsgaidőszak január hónapjában is megkezdhető.
- Az Egyéni iskolai gyakorlat 2. időpontjait a hallgató önállóan, az órarendjével összhangban és a mentorpedagógussal történt előzetes egyeztetés alapján harmonizálja össze.

Feladatok az Egyéni iskolai gyakorlat 2. alatt:

1. Felkészülés az intézmény és az osztály látogatására, valamint a tanórai hospitálásokra;
2. az intézmény pedagógusai által készített „helyi” tanmenetek, tematikus tervek és egyéb pedagógiai programok megismerése, arról egy rövid (2-3 oldalas) beszámoló készítése;
3. egy, az iskolavezetés segítségével/ajánlásával választott alsós osztály megismerése, hospitálás az adott osztályban, valamint a mentorpedagógus tanítási óráin tapasztalt megfigyelési/hospitálási naplóban⁵ történő rögzítése (a hospitálások általában

⁵ Hospitálási napló minta az 1. mellékletben található.

- megelőzik a hallgató által tanított órákat, így a nappali képzésben résztvevőknek min. 8 óra, a levelezős képzésben résztvevőknek min. 4 óra hospitálás kötelező.);
4. nappali képzésben résztvevőknek legalább 8 óra (2 óra magyar nyelv és irodalom, két óra matematika, 1 óra környezetismeret, 3 óra szabadon választott tantárgy), levelezős képzésben résztvevőknek legalább 4 óra (2 óra magyar nyelv és irodalom, egy óra matematika, egy óra szabadon választott tantárgy tanítása), az órákhoz óratervezetek készítése; valamint legalább egy tanórán kívüli foglalkozás megszervezése és lebonyolítása egy-két órában; tevékenységek reflexióval történő ellátása;
 5. önreflexió írása 2-3 oldalban.

1. Felkészülés az intézmény és az osztály látogatására, valamint a tanórai hospitálásokra

A felkészülés első lépése, hogy a hallgató (az intézmény helye, megközelíthetősége, típusa vagy az intézmény pedagógusaihoz fűződő személyes kapcsolatai, egyéb szempontok alapján) kiválaszt egy iskolát. Felveszi a kapcsolatot az intézmény igazgatójával és egy mentornak felkért tanítóval, akit tájékoztat arról, hogy milyen képzésben vesz részt, milyen gyakorlat keretében és milyen célból szeretné gyakorlatát ott teljesíteni. A mentorpedagógust tájékoztatja a 4. mellékletben található mentori szerep tudnivalóiról.

Időpontot egyeztetés után, egy személyes találkozás során megbeszélik a hospitálás menetét. A mentortanító támogató irányításával a hallgató a számára kijelölt osztályban tanórákat látogat, tanít és foglalkozást is tart.

2. Az intézmény pedagógusai által készített tanmenetek, tematikus tervek és egyéb pedagógiai programok megismerése, arról egy rövid (2-3 oldalas) beszámoló készítése;

Tanmenet:

A tanmenet a pedagógus által készített egyéni éves tanítási terv, amely adott szaktárgy adott évfolyamára készül. A tanmenet tartalmazza az osztály megnevezését, a tanórák számát és felosztását témakörönként, az egyes egységekhez tervezett oktatási-nevelési célokat, a tantárgyi koncentráció lehetőségeit, a tanítás lehetséges eszközeit. A tanmenetet a pedagógus év közben tapasztalataival, megjegyzéseivel egészítheti ki.

Tematikus terv:

A tematikus terv egy összefüggő tanulási-tanítási egység (téma) tanítási terve, amely a tanterv, az intézmény pedagógiai programja és a pedagógus által készített tanmenet figyelembevételével készül. Célja, hogy a szükséges információk (tanulók előzetes ismeretei, képességeik fejlettsége, motiváltságuk) birtokában meghatározza a téma feldolgozásának konkrét céljait (ismereteket, képességfejlesztést, attitűdök alakítását), az oktatási tartalmak tanórákra bontott logikai sorrendjét, az egyes órák fő didaktikai feladatait, a szervezési módokat/munkaformákat, a konkrét tanulói feladatokat, az alkalmazandó módszereket, eszközöket, s végül az ellenőrzés- értékelés tervezett módját és eszközeit.⁶

A tematikus terv tehát egy kisebb egységet dolgoz fel, nem egy teljes tanévet, egy adott téma feldolgozásának a menetét vázolja, amit tanórákra érdemes lebontani.

A hallgató a fentiek ismeretében engedélyt kér a mentortanító és/vagy más pedagógusok dokumentációiba való betekintéshez, tájékozódik általuk azok szerepéről és megvalósításukról a pedagógiai munkában.

Tapasztalatait egy rövid (2-3 oldalas) beszámolóban rögzíti.

3. Egy, az iskolavezetés segítségével/ajánlásával választott alsós osztály megismerése, hospitálás az adott osztályban, valamint a mentorpedagógus tanítási óráin tapasztaltak megfigyelési naplóban történő rögzítése

Az Egyéni nevelési gyakorlat 2. esetében a hallgató hospitálásának és tanórai megfigyeléseinek célja szakmai tapasztalatok gyűjtése, bepillantást nyerjen egy alsós osztály iskolai életébe, valamint tanítása előtt valamennyire megismerje az osztályban tanuló diákok készségét-képességét, személyiségét.

A hallgató a választott/kapott alsós osztály alaposabb megismerése után 2-3 oldalban bemutatja az osztályt.

A nappali képzésben résztvevő hallgató a gyakorlati ideje alatt legalább 8 órát hospitál, a levelezős képzésben résztvevőknek min. 4 óra hospitálás kötelező. Ezek közül a hallgató kiválaszt két tanórát és:

6

http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/kiadvanyok/utmutato_pedagogusok_minositesi_rendszerehez_v3.pdf#page=131&zoom=auto,392,535

- a) minden esetben rögzíti a következő adatokat: a tanórai foglalkozás helye, ideje, a tanóra témája, a tanóra célja;
- b) két önállóan választott megfigyelési cél mentén strukturált megfigyelési, vagy szelektív jegyzőkönyvet⁷ készít; (Jegyzőkönyv minta a 2. mellékletben található.)
- c) tapasztalatait, benyomásait, véleményét, felmerült kérdéseit megfogalmazza a jegyzőkönyvben.

Megfigyelési szempont lehet például:

1. A pedagógus kérdéskultúrája: ehhez jó, ha az összes tanítói kérdést rögzíti. Az óra után a kérdéseket sorolja típusokba és a látott órát annak megfelelően értékeli, hogy az egyes kérdéstípusok megfeleltek-e a tanítási óra célkitűzései megvalósításának, és elősegítették-e a diákokkal történő sikeres interakciót.
2. A pedagógus motivációs eljárásai
3. Ellenőrzés, értékelés: az ellenőrzés megfelelő volt-e az órán elhangzott ismeretek összegzéséhez; Motiváló volt-e az értékelés, buzdította-e a gyerekeket az újabb ismeretszerzésre?
4. Az osztályterem berendezése, állapota: biztosította-e a tanóra céljainak megvalósulását?
5. Hogyan jelentek meg a különböző munkaformák az órán? Szerepet kapott-e a kooperáció, a kooperatív munkaforma?
6. Volt-e, s ha igen, milyen tanórai differenciálás?

Az Egyéni iskolai gyakorlat 2. esetében a hallgató látogatásának elsődleges célja a *tapasztalatszerzés*.

Ennek során a következők kerülnek rögzítésre:

- 1) Az intézmény és az alsós osztály rövid (2-3 oldalas) bemutatása,
- 2) A hallgató szelektív jegyzőkönyvet⁸ vezet a tanórai foglalkozásról (feltüntetve annak helyét, idejét, témáját és célját):

A fentebb javasolt hat megfigyelési cél közül *kettőről* (szabadon választva ki őket és jegyzőkönyvben rögzítve) részletesen beszámol.

⁷ Részletesen ld. Egyéni iskolai gyakorlatok1. A megfigyelés címszó alatt.

⁸ Részletesen ld. Egyéni iskolai gyakorlatok1. A megfigyelés címszó alatt.

4. Tanítás az előírt tantárgyakból, az előírt óraszámban

Nappali képzésben résztvevőknek legalább 8 óra (2 óra magyar nyelv és irodalom, két óra matematika, 1 óra környezetismeret, 3 óra szabadon választott tantárgy), levelezős képzésben résztvevőknek legalább 4 óra (2 óra magyar nyelv és irodalom, egy óra matematika, egy óra szabadon választott tantárgy) tanítása kötelező:

Összesítve:

A tanítási órák száma nappali tagozaton	A tanítási órák száma levelező tagozaton
2 óra magyar nyelv és irodalom	2 óra magyar nyelv és irodalom
2 óra matematika	1 óra matematika
1 óra környezetismeret	-
3 óra szabadon választott tantárgy	1 óra szabadon választott tantárgy

Feladat továbbá: az órákhoz óratervezetek készítése; valamint legalább egy tanórán kívüli foglalkozás megszervezése és lebonyolítása egy-két órában; tevékenységek reflexióval történő ellátása.

Óraterv (óratervezet), óravázlat

A szaktanári tervező munka harmadik fázisa (a tanmenet és a tematikus terv elkészítése után) az óraterv(ezet)készítés, azaz a tanítási óra megtervezése. Ez a tevékenység az óra tudatos átgondolására irányul.

Az *óraterv* a pedagógus által készített tervezési dokumentum, amely rögzíti a tanóra céljait, nevelési-oktatási stratégiáját (az óra felépítését, menetét, a munkaformát, az alkalmazott módszereket és óraszervezési módokat, valamint az eszközöket) is. A jó nevelési-oktatási stratégia az adott feltételekhez, az osztály sajátosságaihoz és a tanulás-tanítás egyéb körülményeihez is igazodik.

Az óraterv tartalmát és formáját ezen kívül a tanár szakmai tájékozottsága, gyakorlottsága, biztonságérzete szabja meg. Alapvető igény az óratervvel szemben hogy rendezett, áttekinthető és valóban használható legyen.

Az óraterv kezdő pedagógus esetében jó, ha tartalmazza a tanulói és a pedagógusi tevékenységek tömör leírását.

Az óraterv bármilyen gondos megtervezése sem jelenti azt, hogy ahhoz az óra levezetése során mereven ragaszkodni kell, sőt a pedagógiai szituáció ismeretében olykor kívánatos lehet az attól való eltérés is. A tanulók szükséges előismereteinek hiányában, vagy a feltételezettnél nagyobb felkészültsége esetén ugyanis mindenképpen változtatnunk kell a tervezett feldolgozás módján és/vagy a tervezett időbeosztáson. Ezzel alkalmazkodunk az adott pedagógiai helyzethez. Az óratervhez való merev ragaszkodás károsan befolyásolhatja a pedagógiai eredményességet.

Az óraterv elkészítéséhez az Oktatási Hivatal sablonokat ajánl, de ezektől eltérő formákat is választhat a pedagógus.⁹

Az óravázlat egy rövidített óraterv, a tanítással kapcsolatos fontosabb tevékenységeket címszavakban, forgatókönyvszerűen rögzíti. *Nem azonos az óratervvel!*

Az óraterv tartalma a következő:

- Az első rész megnevezi a készítő tanárt, a tantárgyat, az osztályt, az óra helyét a tanmenetben (a tematikus tervben), az óra típusát, az óra cél- és feladatrendszerét, tantárgyi kapcsolatokat, felhasznált irodalmat.
- A második rész az óra logikai felépítését, menetét tükrözi, feltüntetve az egyes szerkezeti egységeknél alkalmazott eszközöket, módszereket, szemléltetést, munkaformát, az időarányokat, valamint a tanulói és a pedagógusi tevékenységek tömör leírását.
- Az óraterv harmadik része melléklet, mely tartalmazhatja a kiosztandó feladatokat, feladatlapokat a tanulóknak szánt formátumban; az egyéb tanulási-tanítási segédletek (pl. szókérték); a táblaképet; a kivetítendő diák képét; a feladatok megoldását stb.

Tantervi tananyagtartalom (tananyag):

A pedagógiai célok a tananyag tanítás-tanulási folyamatában valósulnak meg.

A *tananyag* a tantervkészítők által kiválasztott, a tanítás és tanulás didaktikailag elrendezett tudásanyaga. A tantervi tananyagtartalomnak általában két szintje van. Az első szinten találhatjuk azt a tantervi tartalmat, amely részletes felsorolás formájában megadja az adott tantárgy legfontosabb témáit, témaköreit, fogalmait, helységneveit, stb.

⁹

https://www.oktatas.hu/pub_bin/download/unios_projektek/kiadvanyok/kiegeszített_utmutato_pedagogusok_minositési_rendszerehez.pdf 12-13. melléklete

A második szinten találhatjuk azokat a tartalmakat, amelyek több téma kapcsolódását, ún. csomópontjait jelentik, s összefüggésekre, kulcsfogalmakra helyezik a hangsúlyt.

Az oktatás tanulási-tanítási folyamat szerkezeti elemei:

- Motiváció: az érdeklődés, a figyelem felkeltése
 - Az előzetes ismeretek felidézése – reprodukálása
 - Célkitűzés
 - Tényanyag (új ismeretek)
 - összegyűjtése
 - sokoldalú elemzése (analízis-szintézis) Ennek során a megismert tényeket, összefüggéseket elemeikre bontjuk, a lényegeset a lényegtelenről elkülönítjük, az okot és okozatot megláttatjuk.
 - fogalomalkotás, következtetés (elsősorban a tanulók által, a saját szavaikkal)
 - Rögzítés: a tanult anyag emlékezetben történő tárolása, az ismeretek megszilárdítása.
 - Alkalmazás: az új ismeretek különböző helyzetekben történő felhasználása.
 - Összefoglalás: célja az elsajátított ismeretek rendszerezése. A tanórán a tanulási-tanítási szakaszokat, gyakorlatokat is lezárhatják a részösszefoglalások.
 - Ellenőrzés: célja az értékelést megalapozó adatok, információk összegyűjtése és elemzése a tanulók tudás- és fejlettségi szintjéről.
 - Értékelés: célja a fejlesztő visszacsatolás a tanulók teljesítményére, fejlettségi szintjére. Funkciója szerint megkülönböztetünk diagnosztikus (helyzetfeltáró), formatív (fejlesztő) és szummatív (minősítő) értékelést.
- Az értékelést különféle értékelési eszközök támogatják.

Az óratervezethez kapcsolódóan mintákat a 3. mellékletben talál.

(Részletesebben a tanítói munkával kapcsolatos tudnivalókról: Megyeriné dr. Runyó Anna Természetismeret tantárgy-pedagógia, A természetismeret tanítása – Az intézményes oktató-nevelő munka alapjai jegyzetben olvashat. AVKF, 2015)

5. Önreflexió

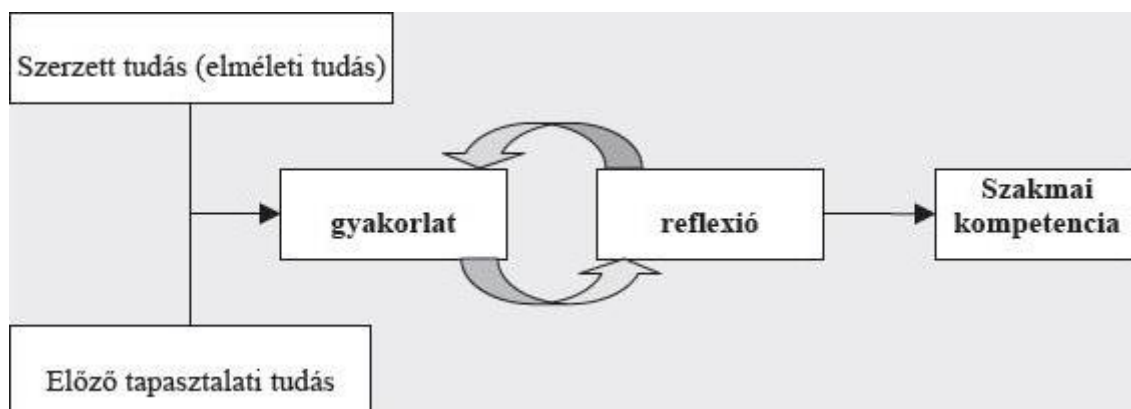
„A pedagógiai tudás szerveződésének fontos folyamata az önvizsgálat, az önelemzés majd az arra épülő tökéletesítési szándék.” (Falus, 2001)

„A *reflexió* tapasztalataink, ismereteink és cselekedeteink szisztematikus végiggondolását, elemzését jelenti, jelen esetben az órán/foglalkozáson zajló pedagógiai tevékenység szisztematikus végiggondolását, elemzését.”¹⁰

A reflexió alapvetően három részre tagolódik:

1. *Leírás:* a pedagógiai helyzet ismertetése, pl. óratervezet/foglalkozásterv, milyen csoportnak, milyen anyagrészből, milyen célokkal.
2. *Elemzés/érvelés:* annak indoklása, hogy miért azt tettük, amit tettünk, és miért választottuk azt a megoldást adott helyzetben, amelyet választottunk.
3. *Önértékelés:* az óra megtartása után a tervezés sikerességének, az óra eredményességének értékelése, a tanulságok levonása, pl. mit kellene esetleg változtatni a gyakorlatunkon.

Ebből is látszik, hogy a reflektivitás egyik legfontosabb összetevője az elemzőképesség. A reflexió lehetővé teszi a tanárjelöltek számára a pedagógiai szituációk elemzését abban a tekintetben, hogy tevékenységük másokra és önmagukra nézve milyen hatást eredményeztek.

Schön modellje a tanári szakértelem fejlődéséről Wallace interpretációjában (Kimmel közlése: Kimmel, 2006. 36.o.)

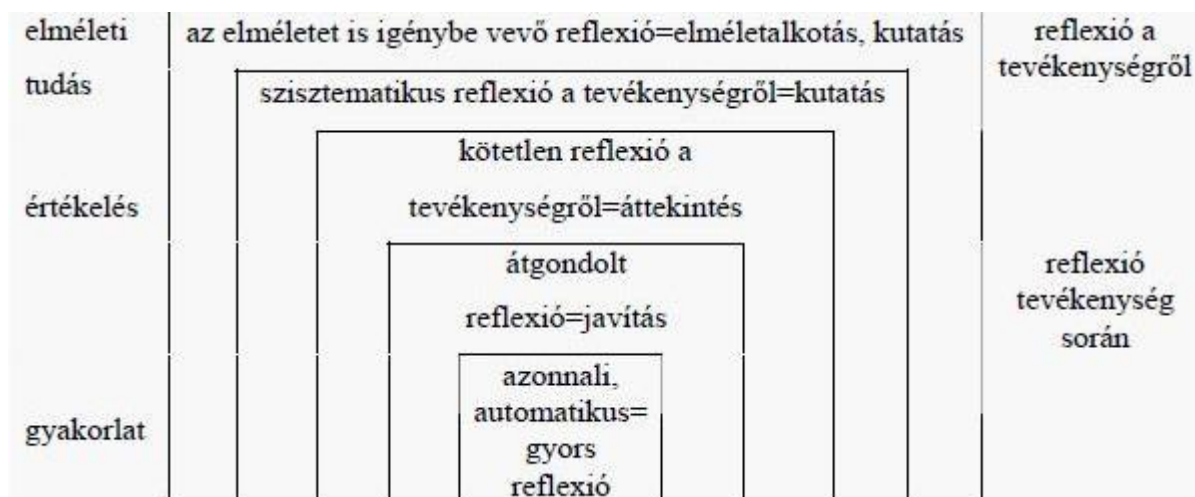
A reflexió mélysége alapján megkülönböztetünk a tevékenység során végrehajtott azonnal végrehajtott reflexióról, illetve a tevékenység utáni reflexióról. Ez utóbbi elemzés megállhat

¹⁰

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/kiadvanyok/kiegeszített_utmutato_pedagogusok_minositési_rendszerehez.pdf 62.o.

az átgondolás szintjén, de részletes elemzést, pedagógiai értékelést is jelenthet, sőt eljuthat a pedagógiai elméletet is bevonó reflexióig. Ezt szemlélteti az alábbi ábra is.

Baloldalon az előzetes pedagógus-jelölti tudás látható, – ez adja a reflexió hátterét – jobb oldalon pedig a reflexió szintjeit láthatjuk. (Falus, 2001)

A reflexió típusai, mélysége alapján (Falus, 2001. 26.o.)

Az önreflexió menetéről bővebben olvashat Lenkovic Ildikó: A tanítás tanulása – Segédanyag a gyakorlati tanításhoz cikkében (59-65. oldal).

Elérhető:

http://www.nye.hu/bgytk/sites/www.nyf.hu.bgytk/files/docs/02_a_tanitas_tanulasa.pdf

A beadással kapcsolatos határidők mindig az aktuális félévben vannak feltöltve a honlapon:

<http://www.avkf.hu/szakmai-gyakorlatok>.

Egyéni iskolai gyakorlat 3.

A gyakorlat célja:

- a választott intézmény Pedagógiai programjának megismerése, elemzése;

- hospitálás és tanórai megfigyelések segítségével bepillantás egy alsós és egy 5–6. osztály iskolai életébe, tapasztalatok gyűjtése;
- a nappali képzésben résztvevőknek minimum 10 óra, levelezős képzésben résztvevőknek legalább 8 óra tanítása;
- nappali és levelezős képzésben résztvevőknek egyaránt legalább egy tanórán kívüli foglalkozás megszervezése és lebonyolítása egy-két órában;
- a fent leírt tevékenységek rögzítése és reflexióval történő ellátása.

A gyakorlat helye:

- egy, a hallgató által önállóan választott intézmény (iskola) bármely alsós és felsős osztálya.

A gyakorlat ideje:

- nappali és levelező tagozaton egyaránt min. tizenegy hét áll a hallgatók rendelkezésére tevékenységeik elvégzésére.
- Az Egyéni iskolai gyakorlat 3. már a vizsgaidőszak január hónapjában is megkezdhető.
- Az Egyéni iskolai gyakorlat 3. időpontjait a hallgató önállóan, az órarendjével összhangban és a mentorral történt előzetes egyeztetés alapján harmonizálja össze.

Feladatok az Egyéni iskolai gyakorlat 3. alatt:

- 1) Intézménylátogatás és hospitálás;
- 2) A mentorpedagógus tájékoztatása a főiskola által kijelölt feladatokról, valamint a 4. mellékletben található mentori szerep tudnivalóiról.
- 3) az intézmény Pedagógiai programjának megismerése;
- 4) egy választott alsós és felsős osztály alaposabb megismerése, bemutatása, továbbá a mentor tanítási óráinak, a hallgató tapasztalatainak megfigyelési naplóban történő rögzítése;
- 5) a tanórák és legalább egy tanórán kívüli foglalkozás megtartása;
- 6) önreflexió dokumentálása.

1) Intézménylátogatás és hospitálás

Ld. az Egyéni iskolai gyakorlat 2-nél leírtakat.

A hallgató a gyakorlati ideje alatt legalább 4 tanórát meglátogat (két tanórát alsóban és kettőt felsőben), vagyis ennyit hospitál.

2) *Az intézmény Pedagógiai programjának¹¹ megismerése*

A hallgató tájékozódik az iskola Pedagógiai programja alapján az intézményről.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (1) a) és b) pontja által meghatározott tartalmi elemekből kettőt kiválaszt (egyét az iskola *nevelési programjából* és egyet az iskola *helyi tantervéből*) és részletesen megvizsgálja a Pedagógiai programban. A rendelet 7. § (1) a) és b) pontjának tartalmi elemeit ld. lentebb.

A hospitálása alatt minél több oldalról igyekszik megismerni a választott tartalmi elemeket az iskola színterén (pl. beszélgetés a mentortanítóval, más pedagógusokkal, diákokkal, az intézmény egyéb vezetőivel, stb.). A rendeletben rögzítetteket összehasonlítja a gyakorlat ideje alatt tapasztaltakkal, majd ezeket írásban is rögzíti.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (1) a) és b) pontja által meghatározott tartalmi elemek

7. § (1) Az iskola pedagógiai programja meghatározza:

a) az iskola *nevelési programját*, ennek keretén belül

aa) az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelveit, értékeit, céljait, feladatait, eszközeit, eljárásait,

ab) a személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatokat,

ac) az alapfokú művészeti iskola kivételével a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokat,

ad) a közösségfejlesztéssel, az iskola szereplőinek együttműködésével kapcsolatos feladatokat,

ae) a pedagógusok helyi intézményi feladatait, az osztályfőnöki munka tartalmát, az osztályfőnök feladatait,

af) a kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendjét,

¹¹ Az 1993-as közoktatási tv. alapján előírt, az egyes magyarországi nevelési-oktató intézmények pedagógiai tevékenységének alapelveit meghatározó dokumentum, melyet az intézmény nevelőtestülete dolgoz ki, és a fenntartó jóváhagyásával válik érvényessé.

http://www.kislexikon.hu/pedagogiai_program.html#ixzz4XuMFEvOX

ag) a tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való részvételi jogai gyakorlásának rendjét,

ah) a szülő, a tanuló, a pedagógus és az intézmény partnerei kapcsolattartásának formáit,

ai) a tanulmányok alatti vizsgák és az alkalmassági vizsga szabályait, valamint középfokú iskola esetében a szóbeli felvételi vizsga követelményeit,

aj) a felvétel és az átvétel - Nkt. keretei közötti - helyi szabályait, valamint szakképző iskola tekintetében a szakképzésről szóló törvény felvételre, átvételre vonatkozó rendelkezéseit,

ak) az alapfokú művészeti iskola kivételével az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai tervet,

b) az iskola **helyi tantervét**, ennek keretén belül

ba) a választott kerettanterv megnevezését, ideértve bármely, az oktatásért felelős miniszter által kiadott vagy jóváhagyott kerettantervek közül választott kerettanterv megnevezését,

bb) a választott kerettanterv által meghatározott óraszám feletti kötelező tanórai foglalkozások, továbbá a kerettantervben meghatározottakon felül a nem kötelező tanórai foglalkozások megtanítandó és elsajátítandó tananyagát, az ehhez szükséges kötelező, kötelezően választandó vagy szabadon választható tanórai foglalkozások megnevezését, óraszámát,

bc) az oktatásban alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elveit, figyelembe véve a tankönyv térítésmentes igénybevétele biztosításának kötelezettségét,

bd) a Nemzeti alaptantervben (a továbbiakban: Nat) meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósításának részletes szabályait,

be) az alapfokú művészeti iskola és a kollégium kivételével a mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módját, ha azt nem az Nkt. 27. § (11) bekezdésében meghatározottak szerint szervezik meg,

bf) a választható tantárgyak, foglalkozások, továbbá ezek esetében a pedagógusválasztás szabályait,

bg) középiskola esetén azon választható érettségi vizsgatárgyak megnevezését, amelyekből a középiskola tanulóinak közép- vagy emelt szintű érettségi vizsgára való felkészítését az iskola kötelezően vállalja, továbbá annak meghatározását, hogy a tanulók milyen helyi tantervi követelmények teljesítése mellett melyik választható érettségi vizsgatárgyból tehetnek érettségi vizsgát,

bh) középiskola esetén az egyes érettségi vizsgatárgyakból a középszintű érettségi vizsga témaköreit,

bi) a tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módját, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formáit, valamint a magatartás és szorgalom minősítésének elveit,

bj) a csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezésének elveit,

bk) a nemzetiséghez nem tartozó tanulók részére a településen élő nemzetiség kultúrájának megismerését szolgáló tananyagot,

bl) Hatálytalan: 2015. IV. 22-től.

bm) az alapfokú művészeti iskola kivételével az egészségnevelési és környezeti nevelési elveket,

bn) a gyermekek, tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedéseket,

bo) a tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elveket,

bp) a nevelőtestület által szükségesnek tartott további elveket,

bq) középiskola esetében a 11-12. évfolyamon az emelt szintű érettségire történő felkészítéshez az emelt szintű oktatásban alkalmazott fejlesztési feladatokat és követelményeket a Nat és az érettségi vizsga részletes követelményeiről szóló 40/2002. (V. 24.) OM rendelet alapján.¹²

3) Egy választott alsós és felsős osztály alaposabb megismerése, bemutatása, továbbá a mentor tanítási óráinak, a hallgató tapasztalatainak megfigyelési naplóban történő rögzítése

Az Egyéni nevelési gyakorlat 3. esetében a hallgató hospitálásának és tanórai megfigyeléseinek célja, hogy bepillantást nyerjen egy alsós és egy 5. vagy 6. osztály iskolai életébe, valamint tapasztalatok gyűjtése;

Ennek során teljesíteni kell a következőket:

A választott alsós és felsős osztály alaposabb megismerése után 2-3 oldalban bemutatja az osztályokat.

A hallgató a gyakorlati ideje alatt legalább 4 tanórát meglátogat (két tanórát alsóban és kettőt felsőben), vagyis ennyit hospitál.

¹² https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a1200020.emm#l14id1d8e

Ezek közül a hallgató kiválaszt két tanórát és:

- a) minden esetben rögzíti a következő adatokat: a tanórai foglalkozás helye, ideje, a tanóra témája, a tanóra célja;
- b) két önállóan választott megfigyelési cél mentén strukturált megfigyelési jegyzőkönyvet¹³ készít;
- c) tapasztalatait, benyomásait, véleményét, felmerült kérdéseit megfogalmazza a jegyzőkönyv adott részében.

Megfigyelési szempont lehet például:

1. A pedagógus kérdéskultúrája: ehhez jó, ha az összes tanítói kérdést rögzíti. Az óra után a kérdéseket sorolja típusokba és a látott órát annak megfelelően értékelje, hogy az egyes kérdéstípusok megfeleltek-e a tanítási óra célkitűzései megvalósításának, és elősegítették-e a diákokkal történő sikeres interakciót.
2. A pedagógus motivációs eljárásai
3. Ellenőrzés, értékelés: az ellenőrzés megfelelő volt-e az órán elhangzott ismeretek összegzéséhez; Motiváló volt-e az értékelés, buzdította-e a gyerekeket az újabb ismeretszerzésre?
4. Az osztályterem berendezése, állapota: biztosította-e a tanóra céljainak megvalósulását?
5. Hogyan jelentek meg a különböző munkaformák az órán? Szerepet kapott-e a kooperáció, a kooperatív munkaforma?
6. Volt-e, s milyen tanórai differenciálás?

4) A tanórák és a tanórán kívüli foglalkozás megtartása

A hallgató nappali tagozaton legalább 10, levelező tagozaton legalább 8 órát tart meg a választott alsós és felsős osztályokban, a mentor által kijelölt tananyagból¹⁴.

¹³ Részletesen ld: Egyéni iskolai gyakorlatok 1. A megfigyelés pontban, illetve a 2. mellékletben.

¹⁴ Ha a hallgató hiányzik, azt igazolni köteles a mentornak, az iskola igazgatójának. A gyakorlatról való igazolatlan távolmaradás az aláírás megtagadását vonhatja maga után.

A tanítási órák száma nappali tagozaton	A tanítási órák száma levelező tagozaton
2 óra magyar nyelv és irodalom	2 óra magyar nyelv és irodalom
2 óra matematika	2 óra matematika
1 óra környezetismeret	1 óra környezetismeret
1-1 óra ének, rajz, technika, testnevelés, VMT	3 óra szabadon választott tantárgy

Az órára való felkészüléseit óratervezetekkel folyamatosan dokumentálja. A tervezetet a mentortanító a tanítás előtt átnézi, ha szükséges, megjegyzéseivel kiegészíti.

Ezen kívül sor kerül legalább egy tanórán kívüli foglalkozás megszervezésére és lebonyolítására egy-két órában. (Ez lehet: korrepetálás, szakköri tevékenység, versenyfeladat, tehetséggondozás, stb.)

A tanítási órát, illetve a foglalkozást követi annak megbeszélése, értékelése.

5) Az önreflexió és dokumentálása

A hallgató a gyakorlata legvégén egy 2-3 oldalas önreflexiót¹⁵ készít.

Ennek középpontjában tapasztalatai, élményei, új ismeretei és mindezek tükrében a pedagógus pályához való viszonyulása és annak változása álljon.

A reflexió javasolt szempontjai:

- Milyen benyomásokat szereztem az intézmény tanmenetéről és tematikus tanterv(ek)ről?
- Véleményem szerint, milyen szerepet játszanak ezek a pedagógiai munkában?
Hogyan látják ezt a pedagógusok?
- Milyen új ismereteket, megvalósítási lehetőségeket, stb. kaptam az egyes tanóráktól?
- A megfigyelési céloim szempontjából milyen kiemelkedő helyzeteket éltem meg és miért?
- A megfigyelési céloim szempontjából milyen negatív helyzeteket éltem meg és miért?
- Melyik pedagógusi eljárás tetszett a legjobban és miért?
- Mit tettem volna másképpen a tanító helyében az egyes helyzetekben és miért?

¹⁵ Részletesen ld. Egyéni iskolai gyakorlatok 2. Önreflexió pontban.

- Hogyan értékelem a saját óráimat/foglalkozásomat, amit megtartottam?
- Változott-e hozzáállásom a pedagógus szakma iránt, s miben?
- Hogyan tekintek most a pedagógusi pályára? Miért?

A beadással kapcsolatos határidők mindig az aktuális félévben vannak feltöltve a honlapon:
<http://www.avkf.hu/szakmai-gyakorlatok>.

Összefüggő szakmai gyakorlat

A Tanító képzés utolsó (8.) félévében kerül sor a nappali tagozaton 8 hetes, levelező tagozaton 4 hetes összefüggő szakmai gyakorlatra, amelyet a hallgató egy általa választott általános iskolában teljesít.

Az összefüggő szakmai gyakorlat célja, menete:

Az összefüggő szakmai gyakorlat célja, hogy a hallgató hosszabb időn keresztül folyamatosan és aktívan bekapcsolódjon a választott intézmény (iskola) életébe, pedagógiai munkájába, s ezáltal felkészüljön tanítói pályájára.

A hallgató saját maga kiválaszt egy általános iskolát, felkéri az intézmény vezetőjét arra, hogy 4 vagy 8 hetes gyakorlatát az adott intézményben teljesíthesse. Tájékoztatja őt a jelen dokumentumban található hallgatói teendőkről, illetve a Főiskola honlapján található ide vonatkozó információkról. Ezen kívül tájékoztatja a számára kijelölt pedagógus(oka)t a mentori feladatokról. (Mentori feladatokat ld. a 4. mellékeltben.)

Az összefüggő szakmai gyakorlat feladatai:

A hallgató az 1–4. osztályban minden tantárgyat, az 1–6. osztályban a választott műveltségterületet tanítja. Ehhez szükséges az 5-6. osztályban tanító szaktanárok mentortanárként történő kijelölése is.

A gyakorlat magába foglalja az intézmény, valamint annak dokumentumainak megismerését; minden tantárgyból legalább egy-egy óra hospitálást 1-4. osztályban, valamint min. egy-egy óra hospitálást 5-6. osztályban; szaktárgyankénti heti 4–6 óra (maximum heti 8 óra) tanítást; a tanórák előkészítését, a tanítási órák és foglalkozások elemzését, reflexióját; az iskola felzárkóztatási/ tehetséggondozási feladataiban való részvételt; a kötelező tanítási órán kívüli iskolai feladatok ellátását (pl. szakkör, verseny, kirándulás stb.)

Az összefüggő szakmai gyakorlat időpontja január és április közé esik.

Ez alatt a hallgató legfeljebb két alsó tagozatos osztályban tölti el a szakmai gyakorlat kötelező idejét, és ezzel párhuzamosan tanítja műveltségterülete tantárgyát az 1–6. osztályokban is.

Az összefüggő szakmai gyakorlat végén a hallgató rögzíti tapasztalatait, gyakorlati fejlődését, a reflexiókat a mentor értékeléseivel együtt az ún. *Szakmai gyakorlati napló*ban, melyet elektronikus formában feltölt az erre kijelölt elektronikus felületre. A Szakmai gyakorlati napló formai és tartalmi követelményeiről az 5. mellékletben olvashat.

A hallgató feladatai az Összefüggő szakmai gyakorlat alatt:

- Az iskola mint szervezet megismerése
- Nappalin 40 óra, levelezőn 25 óra hospitálás 1-6. osztályban
- Nappalin 42 óra, levelezőn 24 óra tanítás 1-4. osztályban (minden tantárgy)
- Nappalin 8 óra, levelezőn 6 óra VMT tanítás 5-6. osztályban
- Nappalin 30 óra, levelezőn 15 óra tanórán kívüli feladat
- *Szakmai gyakorlati napló* vezetése és feltöltése

Segédanyag az óratervezet felépítéséhez az Egyéni iskolai gyakorlat 2. fejezetben, Óratervezet-minta a 3. mellékletben található.

A beadással kapcsolatos határidők mindig az aktuális félévben vannak feltöltve a honlapon:

<http://www.avkf.hu/szakmai-gyakorlatok>.

Mellékletek

1. melléklet

A hospitálási napló

Formai és tartalmi követelmények

Formai követelmények:

- a hospitálási napló előlapján szerepel: a kurzus címe, az iskola, a mentortanító és a hallgató neve, a hallgató Neptun kódja, szakja és évfolyama, évszám;
- a dokumentumban rögzítés normál sortávval, 12-es betűmérettel, 2,5 cm-es margóval, sorkizártan történik;
- a napló minden más formai kivitelezése a hallgatóra van bízva.

Tartalmi követelmények:

1. A gyakorlat színhelyének (intézmény, osztály) 2- 3 oldalas bemutatása
2. A hallgatói teendők rögzítése. A tanórák megtartásához tartozó óratervek és egy tanórán kívüli foglalkozás megtartásának dokumentálása (rövid összefoglalóval és/vagy foglalkozásvázlattal – a mentor elvárásaihoz igazítva) egyaránt kerüljön bele a naplóba.
3. A mentor értékelései a tanítási órák során.
4. Minden olyan anyag beilleszthető, amit a hallgató fontosnak tart (képek, fotók, ábrák, stb). Saját készítésű fotókat a személyiségi jogok és hozzájárulások tiszteletben tartásával lehet közreadni.

Hospitálási/óralátogatási napló

A pedagógus neve:

Az óralátogatás helye:

Műveltségi terület:

Tantárgy:

Az óra témája:

Az osztály:

Az óralátogató neve:

Dátum:

IDŐ	AZ ÓRA MENETE	MEGJEGYZÉSEK

Útmutató a pedagógusok minősítési rendszeréhez

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/kiadvanyok/kiegeszített_utmutato_pedagogusok_minositési_rendszerehez.pdf

2. melléklet

Megfigyelési jegyzőkönyvek

Kötetlen megfigyelés jegyzőkönyve

Intézmény:

Pedagógus:

Osztály:

Létszám:

Tanóra/foglalkozás témája:

Eszközök:

Célkitűzés:

Feladatok:

Idő	Pedagógus tevékenysége	Tanulók tevékenysége	Megjegyzés

Strukturált megfigyelés jegyzőkönyve

Tanóra/foglalkozás adatai: iskola neve, időpont, pedagógus neve, osztály, létszám, tantárgy, stb.	
Óra, perc	Megfigyelés a választott szempontok alapján

3. melléklet

Minta az óraterv első részéhez („fejléc”):

Pedagógus neve:

Tantárgy:

Osztály:

Óra anyaga:

Óra típusa:

Az óra cél- és feladatrendszere:

Az óra didaktikai feladatai:

Fejlesztési feladat:

Szemléltetés:

Tantárgyi kapcsolatok:

Felhasznált irodalom:

Az Oktatási Hivatal által javasolt óraterv mintája a következő:

A) változat

Időkeret	A tanulók tevékenysége	A pedagógus tevékenysége	Célok, feladatok	Módszerek	Tanulói munkaformák	Eszközök	Megjegyzés

B) változat

Időkeret	Az óra menete	Nevelési-oktatási stratégia			Megjegyzések
		Módszerek	Tanulói munkaformák	Eszközök	

Az óraterv hagyományos mintája:

Időkeret	Az óra menete	Eszközök, módszerek, munkaformák

4. melléklet

A mentortanító feladatai

http://tanarkepzes.unideb.hu/dokumentumok/osztott/mentor_es_vezetotantar_feladatkor.pdf

A pedagógusjelölt hallgatók gyakorlati képzésében kulcsfontosságú szerepet játszanak a tanítási gyakorlat irányításával megbízott mentorpedagógusok.

A mentorpedagógusok kiemelkedő szakmai, pedagógiai felkészültségük alapján felkészültek arra, hogy a tanítójelölteket az iskola oktató-nevelő tevékenységébe, a pedagógus mesterségébe közvetlen példamutatással és útmutatással beavassák.

A mentorpedagógusok a hallgatók gyakorlatának irányítását azonos követelmények és eljárási rend szerint teljesítik.

A mentorpedagógus

- ✓ irányítja a hozzá beosztott tanítójelöltek iskolai tanítási tevékenységét,
- ✓ a szaktárgyi tanítási gyakorlat keretében eligazítja a jelölteket a tantervek, tanmenetek, tankönyvek, segédanyagok és eszközök használatában,
- ✓ tájékoztatja őket az iskola helyi tantervéről, a szaktanári munka sajátosságairól és a saját nevelői felfogásáról,
- ✓ tájékozódik a jelöltek szakmai, módszertani elképzeléseiről,
- ✓ a jelöltek bevonásával idő- és feladattervet készít a beosztott hallgatók gyakorló tevékenységéről,
- ✓ segíti a hallgatókat a célirányos óramegfigyelések és feljegyzések, a jegyzőkönyvek készítésének, az iskolai dokumentumok kezelésének kérdéseiben,
- ✓ rendszeresen megbeszéléseket tart a tanítójelöltekkel, a pedagógusi munkával, a gyakorlással és a hospitálásokkal kapcsolatos tapasztalatokról, feladatokról,
- ✓ a jelöltek tanítási óráin jelen van (a jelölt tanítói egyéniségét, fejlődését figyelembe véve megengedhető, hogy a jelölt egy-két órát a vezetőtanár jelenléte nélkül tartson meg),
- ✓ segíti a jelölteket az önálló tanításra való felkészülésben, a tanórák didaktikai módszertani tervezésében,
- ✓ elemző-értékelő megbeszéléseken feltárják a tanóra szakmai-pedagógiai tapasztalatait,

- ✓ a mentorpedagógus a gyakorlás során folyamatosan ellenőrzi és értékeli a jelölteknek a szakmai ismeretek gyakorlati alkalmazásában való készségét, pedagógiai felkészültségét, a diákokkal való együttműködését,
- ✓ a tanítási gyakorlat alapján minősítést készít a jelöltek munkájáról,
- ✓ az egyenkénti minősítésben jellemzi a jelölt szakmai, módszertani, pedagógiai felkészültségét, oktató-nevelő munkája hatékonyságát, tanítói magatartását,
- ✓ felméri pedagógusi fejlődése lehetőségeit, illetve a jelölt teljesítményét és érdemjeggyel értékeli.

A mentor és a közreműködő tanítók, szaktanárok jóváhagyásával írásbeli értékelést készít a hallgatói feladatok teljesítését alapul véve, amelyet a hallgató aláírásával is tudomásul vesz.

Az értékelés javasolt szempontjai:

- Az intézményi dokumentumok legfontosabb pontjainak ismerete
- Felkészülése a tanítási órára
- Módszertani tevékenysége
- Tantárgy-pedagógiai tevékenysége
- A tanóra klímája
- Eszközhasználata
- Kreativitása, motiváltsága
- Kommunikációja
- Kapcsolatteremtő képessége (gyerekekkel, szülőkkel, tantestülettel)
- Fegyelmező képessége, konfliktuskezelése
- Értékelési módja
- Önértékelése
- Személyisége, szerepfelfogása, stílusa, nevelői attitűdje

A gyakorlat egészének minősítése:

- *kiválóan megfelelt*: jeles (5)
- *jól megfelelt*: jó (4)
- *megfelelt*: közepes (3), vagy elégséges (2)
- *még nem felelt meg*: elégtelen (1)

A mentorálással kapcsolatosan bővebben olvashat Dr. Makó Ferenc PhD (2015): A mentorálás módszerei a szakmai tanárképzésben c. dokumentumban. Elérhető: http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412b2/2013-0002_mentoralas_modszertana/tananyag/JEGYZET-22-Irodalomjegyzek.html

5. Melléklet

A Szakmai gyakorlati napló

A hallgató a feladataihoz tartozó dokumentumokat folyamatosan gyűjti és egy összefüggő dokumentumban rögzíti.

A Szakmai gyakorlati napló formai követelményei:

A Szakmai gyakorlati napló fedőlapján szerepel a gyakorlat címe, az intézmény/iskola, valamint a hallgató neve, a hallgató Neptun kódja, szak és évfolyam megjelölése, évszám. A dokumentumban rögzítettek normál sortávval, 12-es betűmérettel, 2,5 cm-es margókkal, sorkizártan jelennek meg. A napló minden egyéb formai kivitelezése a hallgatóra van bízva.

A Szakmai gyakorlati napló tartalmi követelményei:

1. Bevezetés: annak megindoklása, hogy miért az adott iskolát választotta a gyakorlat színhelyéül.
2. A gyakorlat helyszínének maximum 2 oldalas bemutatása.
3. Óralátogatások, megfigyelések, tapasztalatok, stb. jegyzetei. (Amennyiben ezek kézzel íródtak, lefényképezésük és az elektronikus dokumentumba ágyazásuk.)
4. Magyar nyelv és irodalom, matematika, VMT tárgyakból nappali és levelező tagozaton legalább 4 (tantárgyanként) óratervezet készítése ezek mellékleteivel együtt.
5. A többi öt tantárgyból legalább 1 óratervezet készítése mellékletekkel együtt.
6. Legalább 2 választott óratervezet után írásos reflexióban a saját munkájának értékelése, ennek kiegészítése a mentor / szaktanár szóban elhangzott visszacsatolásával is (maximum 2 oldal).
7. A Szakmai gyakorlati napló végén egy átfogó, részletes (maximum 3 oldal) önreflexió írása a tanítási gyakorlat során észlelt fejlődési folyamatáról és a kompetenciáiban végbement változásokról.

8. A mentor és a szaktanárok értékelése.
9. Egyéb fontosnak tartott információ (pl. fotók, képek, azok pontos forrását is megjelölve, a személyiségi jogok és hozzájárulások tiszteletben tartásával közreadva).

Felhasznált irodalom:

Falus Iván (2001): Pedagógus mesterség – pedagógus tudás. In: Iskolakultúra, 2. szám

Elektronikusan elérhető:

http://epa.oszk.hu/00000/00011/00046/pdf/Iskolakultura_EPA00011_2001_02_021-028.pdf

Falus Iván et al (2011): Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe. Készült a TÁMOP-4.2.5.B-11/1-2011-0001 számú projekt keretében, a korábban nyomtatásban is megjelent Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe c. kiadvány alapján. Azonossági szám: MK-30205013 ISBN 963-16-2664-4 Műszaki Könyvkiadó Kft., Budapest

Elektronikusan elérhető:

http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_531_pedagogia/ch06s02.html

Kimmel Magdolna (2006): A tanári reflexió korlátai. Pedagógusképzés, 3-4. sz.

Elektronikusan elérhető:

https://issuu.com/pedagoguskepzes/docs/pedag_gusk_pz_s_2006-3-4/181

Makó Ferenc (2015): A mentorálás módszerei a szakmai tanárképzésben. TÁMOP-4.1.2 B2 Pályázat könyvei, Óbudai Egyetem.

Elektronikusan elérhető: [http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412b2/2013-](http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412b2/2013-0002_mentoralas_modszertana/tananyag/JEGYZET-22-Irodalomjegyzek.html)

[0002_mentoralas_modszertana/tananyag/JEGYZET-22-Irodalomjegyzek.html](http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412b2/2013-0002_mentoralas_modszertana/tananyag/JEGYZET-22-Irodalomjegyzek.html)

Megyeriné dr. Runyó Anna (2015): Természetismeret tantárgy-pedagógia, A természetismeret tanítása – Az intézményes oktató-nevelő munka alapjai. Főiskolai elektronikus jegyzet.

AVKF, Vác.

Oktatási Hivatal: Útmutató a pedagógusok minősítési rendszeréhez. Az Oktatási Hivatal szakértői csoportja kidolgozása a TÁMOP-3.1.5/12 kiemelt uniós projekt keretében a 2012/2013. év során. Az emberi erőforrások minisztere által 2014. március 13-án elfogadott kiegészítő tájékoztató anyag. Elektronikusan elérhető:

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/kiadvanyok/kiegeszitett_utmutato_pedagogusok_minositesi_rendszerehez.pdf